

CHAPTER

11

ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ของการดำเนินกิจการของรัฐวิสาหกิจ: กรณีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ในพื้นที่โรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง และ บริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ในพื้นที่อุตสาหกรรมมาตาพุด จังหวัดระยอง

The Social and Environmental Responsibility of
State Enterprises: A Case Study of the Electricity
Generating Authority of Thailand (EGAT)
at Mae Moh and the PTT Public Company Limited
(PTT) at Map Ta Phut

สรสัณห์ อาภาภิรม*

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทคัดย่อ

งานวิจัยในเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของการดำเนินงานกิจการของรัฐวิสาหกิจ: กรณีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ในพื้นที่โรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ในพื้นที่อุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง นั้น ได้ทำการศึกษาหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องการจัดหาพลังงานที่สำคัญสองหน่วยงาน คือ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อศึกษาการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของชุมชนต่อการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) แบบพหุกรณีศึกษา (Multi - Case Studies) เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กับผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายกิจการสังคมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายสื่อสารองค์กรและกิจการเพื่อสังคมของ บริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) และชุมชนผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการของรัฐวิสาหกิจสาขาพลังงานในประเทศไทย 2 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนเหมืองแม่เมาะ จังหวัดลำปาง และชุมชนนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า สาเหตุที่ทำให้งานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของทั้งสองหน่วยงานยังไม่ประสบผลสำเร็จนั้น เนื่องจากผู้บริหารยังไม่มี ความทุ่มเท และส่งเสริมในงานนี้เต็มที่มากนัก ยังมีการใช้งบประมาณในส่วนที่กลุ่มพวกตนเองต้องการและกำหนดไว้ โดยไม่ได้ฟังความคิดเห็นจากผู้ได้รับผลกระทบเท่าที่ควร และยังมี การละเมิดกฎหมายอยู่เสมอ ๆ ทั้งที่เป็น

คดีความ ซึ่งศาลได้ตัดสินไปแล้ว และยังมีแนวโน้มที่จะฟ้องร้องกันอีก รวมไปถึงการเปลี่ยนผู้บริหารทั้งในภาครัฐและในหน่วยงาน ทำให้นโยบายไม่มีความต่อเนื่อง กลุ่มผลประโยชน์หลายกลุ่มเข้ามาตักตวงผลประโยชน์ และสุดท้ายชุมชนมีความเห็นที่แตกต่างกันไป ทั้งที่เข้าข้างผู้สร้างผลกระทบและเข้าข้างผู้ที่ได้รับผลกระทบในทางลบ งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารระดับกำหนดนโยบายควรเอาใจใส่อย่างจริงจัง ติดตามดูการใช้งบประมาณให้ตรงกับเป้าหมาย ไม่เปลี่ยนนโยบายบ่อย ปฏิบัติตามข้อกำหนดอย่างเคร่งครัด ดูแลเข้มงวดกับกลุ่มผลประโยชน์ไม่ให้เข้ามาตักตวงหาผลประโยชน์ และต้องไม่สร้างความแตกแยกให้กับชุมชน รวมทั้งปฏิบัติให้เท่าเทียมกันทั้งผู้ที่เห็นด้วยและผู้ที่คัดค้าน ด้วยปัจจัยดังกล่าวจะทำให้งานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมประสบผลสำเร็จได้ตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม/ การไฟฟ้าฝ่ายผลิต/ บริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน)/ มาบตาพุด

Abstract

In this dissertation, the researcher examines two major agencies responsible for supplying power: the Electricity Generating Authority of Thailand (EGAT) and the PTT Public Company Limited (PTT).

As such, the research questions for this dissertation are as follows:

What EGAT and PTT operations affect the social and environmental aspects of EGAT and PTT work performance? How satisfied are communities with EGAT and PTT operations regarding social and environmental responsibility? What operational

problems and obstacles confront EGAT and PTT in respect to assuming social and environmental responsibility?

In this qualitative multi-case study research investigation, the researcher collected data through conducting in-depth interviews and observing the relationships between organization representatives and communities. Concepts and theories derived from reviewing the germane literature were used as guidelines in constructing a research framework.

In conducting in-depth interviews, the researcher divided the selected subjects into four groups. These consisted of EGAT administrators and personnel in the Corporate Social Responsibility Division and PTT administrators and personnel in the Corporate Communication and Social Responsibility Division. Furthermore, additional in-depth interviewees were representatives of the communities affected by EGAT and PTT operations. These communities were the Mae Moh mining community, Lampang province and the Map Ta Phut Industrial Estate community, Rayong province.

Findings are as follows:

The work of both entities involving social responsibility and the environment succeeded at a certain level in the aspects of economy, society, and the environment. Their work performance was well accepted by society.

However, certain qualifications should be added in the light of the research carried out by the researcher. Aspects which are already deemed good should be improved. Administrators must

regularly provide encouragement and pay close attention to work performance. The use of budgets should be responsive to those affected by operations. The law must be strictly followed. Policies must be continuously controlled. Groups receiving benefits from operations must come under strict control, or otherwise distribution of benefits will cause community rifts. Those who support operations and those who oppose operations should be treated equally. Provided that these factors are dealt with effectively, work performance involving corporate social responsibility and the environment will become more successful and efficient.

Keywords: Social and Environmental Responsibility/ Electricity Generating Authority/ PTT Public Company Limited/ Map Ta Phut

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับแต่อดีตสู่ปัจจุบันตั้งแต่มีการก่อตั้งประเทศต่าง ๆ เกิดขึ้นมาในโลก สังคมประชากรโลกมีการพัฒนาประเทศขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และที่กำลังให้ความสนใจกันมากคือสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ จะเป็นการแสดงถึงการพัฒนาของประเทศและสังคมนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี ประเทศใดมีการวางแผนพัฒนาที่ดี มีนโยบายที่ดี มีการนำไปปฏิบัติที่ได้ผลก็จะเกิดการพัฒนามีความทันสมัย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ในชีวิตความเป็นอยู่ มีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ก็ยังมีอีกหลายแนวความคิดที่มองว่า ถ้าการพัฒนาที่เกิดขึ้นในประเทศ แต่สิ่งแวดล้อมต้องถูกทำลายหรือถูกนำมาใช้แบบสิ้นเปลืองโดยขาดการดูแลเอาใจใส่ที่ดี มันอาจจะไม่เป็นผลดี

กับสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนได้ ดังนั้น การพัฒนาควรจะต้องไปกับการดูแลสังคมและสิ่งแวดล้อม หรือการมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมนั่นเอง จากรายงานของ World Commission on Environment and Development (WCED) ชื่อ Our Common Future ได้รับเสนอต่อที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติในปี ค.ศ. 1987 และได้รับการตีพิมพ์อย่างกว้างขวาง รายงานนี้บางครั้งจะถูกเรียกว่า Brundtland Report ตามชื่อของประธาน WCED โดยรายงานนี้มีใจความสำคัญว่า สิ่งแวดล้อมและการพัฒนานั้นไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่น ภูมิภาค ประเทศ ยิ่งกว่านั้น ความยากจน ความไม่เสมอภาค และความทุจริตของสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันมาก สมพร แสงชัย (2550, หน้า 267) การพัฒนาของประเทศต่าง ๆ จึงต้องคำนึงถึงปัญหา ของ ดิน น้ำ ป่าไม้ ฯลฯ

ส่วนในประเทศไทย ปัญหาสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เกิดจากการดำเนินงานของหน่วยงาน กลุ่มธุรกิจต่าง ๆ มีอยู่มากมาย แต่จะชี้ชัดไปที่กลุ่มพลังงานขนาดใหญ่สองหน่วยงานคือ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และ บริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) เนื่องจากทั้งสองหน่วยงานมีผลประกอบการที่ดี มีผลกำไรมาก และสร้างภาพต่อสาธารณชนได้รับรู้ในฐานะเป็นหน่วยงานที่น่าความรับผิดชอบต่อในการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมาใช้ แต่ยังมีปัญหาในการสร้างผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมให้เป็นข่าวอยู่เสมอ ๆ โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยมีปัญหามากที่สุดที่โรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง มีการรั่วไหล ของสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์จากการผลิตไฟฟ้าออกมา ส่งผลให้ชาวบ้านและพนักงานโรงไฟฟ้าหลายคนล้มป่วยด้วยอาการหายใจไม่สะดวก คลื่นไส้ วิงเวียนศีรษะ เคืองตาและจมูก เนื่องจากสูดสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์เข้าไป ในกรณีกลุ่มคนที่อ่อนแอ เช่น เด็ก คนชรา ผู้ป่วยโรคหัวใจ ภูมิแพ้ และโรคระบบทางเดินหายใจ ก็ปรากฏการเจ็บป่วยอย่างเฉียบพลัน และภายหลังไม่ถึง 2 เดือน พื้นที่ไร่นากว่าร้อยละ 50 รอบโรงไฟฟ้าฯ ก็ได้รับความเสียหายจากฝนกรด จากการตรวจสอบคุณภาพ

อากาศ พบว่า ช่วงเวลาที่ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์สูงสุด มีมากถึง 2,200 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร เป็นเวลานานถึง 45 นาที (มูลนิธิโลกสีเขียว, 2556) รวมไปถึงการไม่ปฏิบัติตามคำตัดสินของศาลปกครองที่ให้อพยพชาวบ้านให้พ้นรัศมี 5 กิโลเมตร จากเหมืองถ่านหิน จนนำไปสู่การฟ้องร้องในที่สุด ในส่วนของบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ก็เช่นเดียวกัน มีการรั่วไหลของสารพิษต่าง ๆ มากมาย เช่น สารตะกั่ว สารเบนซิน รวมไปถึงการขยายอาณาเขตการทำงานออกมาจนถึงกับแนวที่อยู่อาศัย จนนำไปสู่การฟ้องร้องในปี 2552 และศาลได้มีคำสั่งให้มาบตาพุด เป็นเขตควบคุมมลพิษ

ปัญหาที่เกิดขึ้น จึงมีคำถามจากประชาชน ถึงแนวทางจัดการในภาวะวิกฤต หรือการผิดพลาดจากการดำเนินการขององค์กรว่ามีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่ หรือมีการปิดบังข้อมูลต่อสาธารณชนเพื่อล้าโทษจากหนักให้เป็นเบาหรือไม่ ผู้บริหารลงมาแก้ไขด้วยตัวเอง และด้วยความรวดเร็วหรือไม่ ตลอดจนจนกระบวนการควบคุมสถานการณ์ ถูกต้องตามหลักปฏิบัติสากลหรือไม่ น่าจะเป็นเรื่องที่จะต้องชี้แจงต่อสาธารณะให้ชัดเจน การทำกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้เกิดผลกำไรสูงสุดขององค์กรต้องมาจากการคำนึงของผู้บริหารองค์กร มีการตัดสินใจที่ต้องมองภาพรวมไปถึงการดูแลสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย ให้มีความเป็นอยู่สมควรแก่อัตภาพเมื่อมีปัญหา (Davis, 1975, p. 20) และชุมชนจะเข้าใจในคุณประโยชน์ของธรรมชาติก็ต่อเมื่อได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มั่นคงและปลอดภัย (David E. Cooper, 1992)

สำหรับความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมนั้น ควรจะต้องมาจากความเต็มใจของผู้บริหารองค์กร ไม่ใช่เกิดจากการเกรงกลัวกฎหมาย และจะนำไปสู่การตลาดที่หันคู่แข่งเมื่อเราบูรณาการดูแลทุกภาคส่วน (CSR network & Yeldar, 2004; BSD Global, 2007) และจากการที่ธุรกิจขององค์กรรุ่งเรือง สิ่งที่จะตามมาก็คือ สวัสดิการดี ๆ กับพนักงานและพนักงานจะไม่ย้ายที่ทำงาน Kotler & Lee (2005, pp. 10-11); BSD Global (2007);

Business Link (2008); CBSR (2008); Industry Canada (2008a) จากกรณีดังกล่าว ทำให้องค์การธุรกิจเริ่มสนใจเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น รวมไปถึงการพัฒนาไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงมีจุดประสงค์ในการศึกษาการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของรัฐวิสาหกิจสาขาพลังงานในประเทศไทย สองหน่วยงานที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการให้บริการสาธารณะ จัดหาพลังงานของชาติที่มีผลกำไรสูงนับแสนกว่าล้านบาทต่อปี (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2556) ว่า มีความเป็นมืออาชีพ มีความโปร่งใส มีปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของรัฐวิสาหกิจสาขาพลังงานในประเทศไทย รวมไปถึงการดำเนินการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของรัฐวิสาหกิจดังกล่าวทำให้สังคมพอใจอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน)
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของชุมชนต่อการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน)
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และ บริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน)
4. เพื่อนำผลวิจัยเป็นแนวทางในการวางนโยบายและปฏิบัติของหน่วยงานที่ศึกษา
5. เพื่อนำผลวิจัยเป็นแนวทางให้หน่วยงานอื่นที่สนใจไปปรับใช้ต่อไป

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของการดำเนินกิจการของรัฐวิสาหกิจ: กรณีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ในพื้นที่โรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ในพื้นที่อุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method) แบบกรณีศึกษา โดยมีคำถามในการวิจัยว่า การดำเนินการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และ บริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) เป็นอย่างไร ชุมชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) อย่างไร และปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) เป็นอย่างไร เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) การสังเกตการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้แทนองค์กรกับชุมชน โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary research) ได้แก่ รายงานการพัฒนาย่างยั่งยืนประจำปี พ.ศ. 2555-2557 ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) หนังสือ เอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม เป็นแนวทางเพื่อการกำหนดกรอบในการศึกษาวิจัย

การงานวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 4 กลุ่ม คือ ผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายกิจการสังคมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายสื่อสารองค์กรและกิจการเพื่อสังคมของ บริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) และ

ซุมซนผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนนการของรัฐวิสาหกจ สากาพล้งงานในประเทศไทย 2 ซุมซน ประกอบด้วย ซุมซนเหมองแม่เมาะ จ้งหวัดล่ำปาง และซุมซนนคมอตุสากการมมาตาพุต จ้งหวัดระยอง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ผู้แทนรัฐวิสาหกจ 2 องค์กร คอ การไฟฟาฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัต (มหาซน) โดย 1) ผู้แทนองค์กรที่ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้เป็นบุคคลที่มีความรับผิตชอบโดยตรง จำนวน 14 คน ได้แก่ ฝ่ายกจการสังคมการไฟฟาฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูง จำนวน 1 คน ผู้บริหารระดับกลาง จำนวน 1 คน และพน้งงานระดับปฏิบัติการ จำนวน 5 คน ในส่วนองฝ่ายสือสารองค์กรและกจการเพื่อสังคม บริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัต (มหาซน) ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูง จำนวน 1 คน ผู้บริหารระดับกลาง จำนวน 1 คน พน้งงานระดับปฏิบัติการ จำนวน 5 คน และ 2) ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนนงานองรัฐวิสาหกจ สากาพล้งงานในประเทศไทย จำนวน 20 คน ประกอบด้วย ซุมซนเหมองแม่เมาะ จ้งหวัดล่ำปาง จำนวน 10 คน และซุมซนนคมอตุสากการมมาตาพุต จ้งหวัดระยอง จำนวน 10 คน โดยเครื่องมอที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย สมุดบันทึกข้อมูล แนวคำถามสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียง และตัวผู้วิจัยถือว่าเป็นเครื่องมอสำคัญที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แนวคำถามที่ผู้วิจัยใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แนวคำถามสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นแบบโครงสร้าง (Semi-structure interview) ด้วยการใช้คำถามแบบปลายเปิด (Open-ended questions) ซึ่งมีข้อดีที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถรู้คำตอบในแง่ต่าง ๆ ที่อยู่นอกเหนือจากการคาดเดาองผู้วิจัย รวมทั้งผู้ตอบสามารถตอบคำถามได้อย่างละเอียดทุกมมตรงตามความต้องการองผู้ตอบได้อย่างแท้จริง แนวคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นมาจากแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจนวนตุประสงคของการวิจัย ทั้งนี้ การดำเนนการผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าเชิงเอกสาร

แหล่งข้อมูลจากหนังสือและแหล่งข้อมูลจากวารสารหรือเอกสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร และฐานข้อมูลออนไลน์จากอินเทอร์เน็ตโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 2 กลุ่ม ทั้งนี้ การดำเนินการสัมภาษณ์เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลหลักมีอิสระในการแสดงทัศนคติ ความคิดเห็น ประกอบกับวิธีการค่อย ๆ ถาม เพื่อให้การสนทนามีความเป็นกันเองและบรรยากาศการสัมภาษณ์เป็นไปอย่างราบรื่น

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ลงรหัสข้อมูลเพื่อมิให้ปะปนกัน เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลมีหลายคน จากนั้นผู้วิจัยถอดเทปบทสัมภาษณ์ของคนแรกแบบคำต่อคำ และนำมาพิมพ์เป็นบทสัมภาษณ์ ด้วยโปรแกรมประมวลคำโดยพิมพ์ตามลักษณะที่นักวิจัยเชิงคุณภาพ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการถอดเทปบทสัมภาษณ์ทันที และอ่านบทสัมภาษณ์รายแรกที่ได้มาอย่างละเอียดโดยอาศัยการตีความ และข้อมูลที่ได้มาผู้วิจัยอาศัยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าเพื่อให้มั่นใจได้ว่าข้อมูลที่ได้นั้นมีน้ำหนัก ความถูกต้องน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยบันทึกคำตอบที่ได้ให้อยู่ในรูปของแนวความคิดต่าง ๆ และนำมาศึกษาความเหมือนหรือความแตกต่างโดยการจัดแนวความคิดที่เหมือนกันให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน แต่หากผู้วิจัยพบแนวความคิดบางอย่างที่แตกต่างออกไปจากแนวความคิดเดิมที่มี จากนั้นผู้วิจัยจัดกลุ่มแนวความคิดแล้วนำมาเชื่อมโยงสัมพันธ์ในรูปของเงื่อนไขต่าง ๆ และพัฒนาแนวความคิดให้เป็นข้อสรุปเชิงทฤษฎี และนำข้อสรุปเชิงทฤษฎีที่ได้มานำเสนอในรูปของแบบแผนที่เรียกว่า ทฤษฎีฐานราก

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) มีการดำเนินกิจกรรมด้าน ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมครบทั้ง 6 ประเด็น ตามแนวทางของ Kotler and Lee (2005, pp. 24-27) คือ การส่งเสริมการรับรู้ประเด็นสังคม ในวงกว้าง (Cause promotion) การส่งเสริมสังคมจากการทำการตลาด (Cause-related marketing) การตลาดเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคม (Corporate social marketing) การบริจาค (Corporate philanthropy) การอาสาสมัคร ช่วยเหลือชุมชน (Community volunteering) และการดำเนินธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม (Socially responsible business) แต่การดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของทั้งสองหน่วยงานก็ยังไม่ ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากผู้บริหารยังไม่มี ความทุ่มเท และส่งเสริมในงานนี้ เต็มที่มากนัก ยังมีการใช้งบประมาณในส่วนที่กลุ่มพวกตนเองต้องการและ กำหนดไว้ โดยไม่ได้ฟังความคิดเห็นจากผู้ได้รับผลกระทบเท่าที่ควร และยังมี การละเมิดกฎหมายอยู่เสมอ ๆ รวมไปถึงการเปลี่ยนผู้บริหารทั้งในภาครัฐและ ในหน่วยงาน ทำให้นโยบายไม่มีความต่อเนื่อง และมีกลุ่มผลประโยชน์หลายกลุ่ม เข้ามาตักตวงผลประโยชน์ รวมทั้งชุมชนมีความเห็นที่แตกต่างกันไป ทั้งที่เข้าข้าง ผู้สร้างผลกระทบ และเข้าข้างผู้ที่ได้รับผลกระทบในทางลบ และจากการศึกษา ความพึงพอใจของชุมชนต่อการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและ สิ่งแวดล้อมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และบริษัท การปิโตรเลียม แห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) พบว่า ชุมชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน CSR อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากชุมชนมีความเห็นว่า การดำเนินงานด้าน CSR ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะผู้บริหารขาดความเข้าใจประโยชน์ ของ CSR และทรัพยากรที่สนับสนุนงาน CSR ก็ยังไม่เพียงพอ บุคลากรส่วนใหญ่ ไม่เข้าใจในเนื้องาน CSR อย่างแท้จริง การเข้าถึงและตอบสนองความต้องการ ของชุมชนเป็นการทำ CSR เฉพาะเรื่องที่ผู้บริหารสนใจเท่านั้น รวมทั้งยังมี ปัญหาการสื่อสารกับชุมชนเพื่อให้ยอมรับต่อกิจการ CSR

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของการดำเนินกิจการของรัฐวิสาหกิจ: กรณีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ในพื้นที่โรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ในพื้นที่อุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ผู้วิจัยได้นำกรณีศึกษาทั้ง 2 กรณี มาทำการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) เป็นอย่างไร และความพึงพอใจของผู้ได้รับผลกระทบเป็นอย่างไร รวมไปถึงมีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้ ผู้วิจัยมีข้อสรุปและข้อเสนอแนะตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของ กฟผ. และ บริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) มีการปฏิบัติและการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกันในด้านต่าง ๆ โดยดำเนินรอยตามปฏิญญาริโอหรือ Rio Earth Summit ในปี ค.ศ. 1992 ที่มีการประชุมเรื่องสิ่งแวดล้อมที่มีปัญหา เป็นครั้งแรกที่ประเทศบราซิลมีการนำประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในกระแสสังคมโลก และต่อมากกระแสด้านสังคมก็เพิ่มขึ้น เนื่องจากปัญหาสังคมทำให้เกิดแนวความคิดการบริหารจัดการที่ใส่ใจผลกำไร สิ่งแวดล้อมและสังคมไปพร้อม ๆ กันเนื่องจากกระแสเรื่องสิ่งแวดล้อมและสังคมเป็นประเด็นที่จะบีบให้องค์การธุรกิจต้องหันมาใส่ใจแต่ก็ยังคงต้องรักษาผลกำไรขององค์กรด้วย ซึ่งผู้บริหารของหน่วยงานทั้งสองเห็นว่า ทุกกระแสทำให้เกิดงาน CSR ล้วนแต่สร้างคุณประโยชน์ให้กับหน่วยงานตนเองหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งสิ้น โดยมีการทำ CSR ตั้งแต่ In Process เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบออกไปสู่ชุมชน ตั้งแต่กระบวนการขนส่ง การผลิต และ After Process ในรูปของกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสาธารณะประโยชน์ และการบริจาคต่าง เป็นต้น

2. ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาพบว่า ถึงแม้ว่าหน่วยงานทั้งสองจะมีการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มที่ในหลาย ๆ ด้านและให้ความสนใจจากบุคลากรทุกระดับชั้น มีการกำหนดนโยบายมาจากผู้บริหารอย่างชัดเจน ถ่ายทอดลงไปสู่การปฏิบัติตามลำดับชั้นที่มีผลงานในเชิงประจักษ์สู่สังคมอยู่เสมอ ทั้งชุมชนที่อยู่ในบริเวณการดำเนินการของหน่วยงาน และสังคมทั่วไป แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า การดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานนั้น ยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ที่ทำงานด้านนี้ยังไม่ราบรื่นตามเป้าหมายที่หน่วยงานกำหนดไว้ ตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

3. ความเอาใจใส่ของผู้บริหาร จากการสังเคราะห์ข้ามกรณี พบว่า

ถึงแม้ว่าผู้บริหารของ กฟผ. และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ต่างยืนยันว่า มีวิสัยทัศน์ที่จะดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่กระบวนการผลิตก็ตาม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธรรมนูญสนัญญู พาณิกภค (2550, หน้า 253) ที่พบว่า แรงจูงใจภายในการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเกิดจากการได้รับการกระตุ้นจากผู้บริหาร กำหนดนโยบายด้านความรับผิดชอบต่อสังคมไว้เป็นส่วนหนึ่งของวิสัยทัศน์ แต่จากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารยังมุ่งแสวงหาผลกำไรเป็นหลัก ยังมีมุมมองที่ไม่ได้เห็นคุณค่าของการส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมมากนักแม้จะดูให้ความสนใจมากขึ้นกว่าสมัยก่อนก็ตาม แต่เวลาเกิดเหตุผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้น ไม่ว่าในกรณีของการปล่อยก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ที่โรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง การทำตามคำสั่งศาลที่ให้อพยพประชาชนออกจากพื้นที่โรงไฟฟ้า หรือการปล่อยสารเบนซินที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง กรณีน้ำมันรั่ว ที่อ่าวพร้าว จังหวัดระยอง จะพบว่า ผู้บริหารระดับสูงของทั้ง 2 แห่ง ไม่ได้ลงมาแก้ไขปัญหาด้วยตนเองในเวลาอันรวดเร็ว ไม่เคยลงมาสอบถามหาข้อมูลจากชุมชนโดยตรง มีแต่ฟังผ่านการรายงานของหน่วยงานในพื้นที่ต้องรอให้มีการร้องเรียนไปตามสื่อ

ต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งไปฟ้องร้องต่อศาลปกครอง

4. การจัดสรรงบประมาณไปยังผู้ได้รับผลกระทบ จากการสังเคราะห์ข้ามกรณี พบว่า ทั้ง กฟผ. และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) มีคณะกรรมการดูแลงานด้าน CSR ทำหน้าที่พิจารณากำหนดนโยบายด้าน CSR ดูแลการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว เนื่องจากปัจจุบันทั่วโลกให้ความสนใจในเรื่อง CSR หลังจากการประชุม World Economic Forum ปี พ.ศ. 2542 ส่งผลให้มีการรณรงค์เรื่อง CSR กันอย่างแพร่หลาย เช่น บริษัท Toyota Motor Europe ได้นำหลักการของ CSR ไปใช้ในการจัดการโซ่อุปทาน กฟผ. มีฝ่ายกิจการสังคมเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ ส่วน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) มีฝ่ายสื่อสารองค์กรและกิจการเพื่อสังคมเป็นผู้รับผิดชอบงบประมาณด้าน CSR ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต และบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ต่างจัดสรรงบประมาณในงานด้านนี้อยู่สม่ำเสมอในทุกปีทั้งงบประมาณที่มีแน่นอน และงบประมาณที่นำเสนอขึ้นไปเป็นโครงการ เพราะถือว่าตนเองได้ประโยชน์จากผลประกอบการงบประมาณถูกนำไปใช้ในหลายด้าน ในหลายกิจกรรมที่คณะกรรมการกำหนดขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นการปลูกป่า สร้างฝาย ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ แต่งบประมาณที่จะเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบนั้นยังน้อยมากและได้รับความสนใจเป็นลำดับท้าย ๆ ในส่วนที่นำมาพัฒนาชุมชนก็เช่นกัน ได้รับมาน้อย และมาในนามเป็นกรู๊ป แทนที่จะช่วยเหลือมาในลักษณะเป็นโรงงาน จึงเป็นการจัดงบประมาณที่ไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน

5. นโยบายจากบนลงล่าง จากการสังเคราะห์ข้ามกรณีศึกษา พบว่าแผนงานด้าน CSR กฟผ. และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) มีความคล้ายคลึงกับวิธีที่ทุกองค์การใช้กันมานานแล้ว คือเป็นลักษณะการสั่งการจากด้านบนโดยมีหลายเหตุผลที่ออกนโยบายนี้มา เช่น การต่อต้านเรียกร้องของชุมชนที่ได้รับผลกระทบทำให้ผู้บริหารที่มองการณ์ไกลได้แนะให้องค์การใช้อำนาจและอิทธิพลเพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์ของสังคมใน

วงกว้างแทนที่จะมุ่งผลกำไรสูงสุดเพียงอย่างเดียว (Lawrence & Weber, 2008, p. 48) นโยบายถูกกำหนดจากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหาร หรือ CEO และให้ลูกน้องทำตามคำสั่ง ซึ่งมีข้อดี คือ การดำเนินการจะรวดเร็ว เบ็ดเสร็จ แต่ก็มีข้อเสีย คือ แผนที่ได้นั้นจะไม่ได้รับแนวความคิดที่หลากหลายจากคนหลายกลุ่ม จากผู้ปฏิบัติงาน หรือจากประชาชนอย่างแท้จริง ทำให้เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้งาน CSR ไม่ดีเท่าที่ควร

6. กฎหมายที่ถูกละเลย จากการสังเคราะห์ข้ามกรณีศึกษา พบว่า ทั้ง กฟผ. และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ต่างยืนยันหนักแน่นว่า พวกเขาได้ทำตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่จะกระทบต่อชุมชนทุกข้อ ทุกฉบับ แถมยังทำเหนือกว่ากฎหมายกำหนดตามปฎิญญาที่ให้ไว้ และยังใช้มาตรฐานสากลอย่าง ISO 26000 เข้ามากำหนดมาตรฐานอีกด้วย ทั้ง กฟผ. และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) หวังจะเป็นธุรกิจที่อยู่ร่วมกับสังคมได้ดี มีการทำ CSR in Process คือ การดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในกระบวนการทำงานหลักของกิจการ หรือเป็นการทำธุรกิจที่หากำไรอย่างมีความรับผิดชอบต่อจะสวนทางกับสิ่งที่ปรากฏต่อสาธารณะชน และความเห็นของชาวบ้าน ตั้งแต่ในอดีตจนมาถึงปัจจุบัน ในส่วนของ กฟผ. นั้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 - 2541 มีการตรวจวัดค่าของสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ที่มาจากกาเผาไหม้ในการผลิตไฟฟ้า โดยองค์การอิสระ เช่น กรีนพีซ นักวิชาการสถาบันต่าง ๆ ปรากฏว่ามีค่าสูงกว่ามาตรฐาน ทำให้ชาวบ้านเจ็บป่วยจนถึงขั้นเสียชีวิต จนกระทั่งเครือข่ายผู้ป่วยแม่เมาะได้ไปฟ้องศาลปกครองจนมาสู่การตัดสินที่ว่า โรงไฟฟ้าแม่เมาะเป็นต้นเหตุก่อมลพิษจริงให้ชดใช้ค่าเสียหายต่อผู้ฟ้อง 131 ราย เป็นจำนวนเงินคนละสี่แสนกว่าบาทรวมดอกเบี้ย ถือได้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่มีความร้ายแรงและเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายอันเป็นการกระทำละเมิดต่อผู้ฟ้องคดี ทั้ง 19 สำนวน ตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลปกครองสูงสุด วันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 ในส่วนของบริษัท

การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ก็มีความคล้ายคลึงกันกับ กฟผ. กล่าวคือ มีการตรวจสอบสารพิษทางอากาศพบสารพิษจำนวนมากหลายสิบชนิด เช่น เบนซิน ไวนิลคลอไรด์เอธิลีนไดคลอไรด์ คลอโรฟอร์ม เป็นต้น สารเหล่านี้ล้วนเป็นสารก่อมะเร็ง สร้างความเจ็บไข้ได้ป่วยให้คนมาตาพุด และมีผู้เสียชีวิตด้วย ในปี พ.ศ. 2552 ชาวบ้านฟ้องศาลปกครองเพื่อให้ประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษ และศาลยังวินิจฉัยว่า โรงงานอุตสาหกรรมหนัก และอุตสาหกรรมปิโตรเคมีที่ก่อมลพิษสูง เช่น โรงกลั่นน้ำมัน โรงแยกก๊าซธรรมชาติ โรงงานผลิตเหล็กและเหล็กกล้า โรงงานเคมีและปุ๋ยเคมี โรงงานไฟฟ้าถ่านหิน ตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาตาพุด นิคมอุตสาหกรรมผาแดง และนิคมอุตสาหกรรมเหมราชตะวันออก โดยทั้งหมดตั้งอยู่ในเทศบาลมาตาพุด ยังพบอีกว่า เวลามาทำ EIA EHIA ใช้นักศึกษาและผู้ที่ไม่มีความรู้มาสำรวจ และใช้เวลารวดเร็วมาก ที่เรียกกันในหมู่ชาวบ้านว่า EIA ฉบับฟ้าสพุด คือ สิ่งที่ชาวบ้านมองเห็นว่ายังไม่ทันรู้เรื่องราวผลสรุปเป็นอย่างไร ไม่นานโรงงานก็ถูกสร้างขยายได้อย่างง่าย สิ่งเหล่านี้ คือ อุปสรรคสำคัญต่องาน CSR และความพึงพอใจของชาวบ้านก็ยังไม่ดีเท่าที่ควร

7. นโยบายที่ไม่ต่อเนื่อง จากการสังเคราะห์ข้ามกรณีศึกษา พบว่า ทั้ง กฟผ. และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) มีนโยบายต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดมา 2 ส่วน คือจากรัฐบาล โดยมอบนโยบายผ่านกระทรวงที่รับผิดชอบ เช่น กระทรวงการคลัง กระทรวงพลังงาน เป็นต้น อีกส่วนหนึ่งจะมาจากคณะกรรมการและผู้บริหาร ดังนั้น เวลามีการเปลี่ยนรัฐบาลตามสถานะทางการเมือง นโยบายของรัฐบาลเก่ามักจะถูกปรับเปลี่ยนไปด้วย ทำให้เกิดผลเสีย คือ การปฏิบัติตามนโยบายไม่ต่อเนื่อง รวมไปถึงผู้บริหารระดับสูงขององค์กรก็เช่นกัน ถ้ามีการเปลี่ยนนโยบายก็มักจะถูกรับตามคนใหม่ที่เข้ามาด้วย ซึ่งคล้องกับงานวิจัยของ Yam (2007) ได้ทำการวิจัยศึกษาการรับรู้ของความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารอาวุโสระดับสูงในอุตสาหกรรม ปิโตรเคมีในประเทศมาเลเซีย ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า

ผู้บริหารสามารถให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กรและทรัพยากรมนุษย์ได้ ในกรณี กฟผ. และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ก็เช่นกัน เมื่อมีการเปลี่ยนนโยบาย เปลี่ยนคนกุมอำนาจรัฐ นโยบายต่าง ๆ จะเปลี่ยนไป การเยียวยาช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการจะถูกละเลย เมื่อขาดการสั่งการ

8. การเข้ามาของกลุ่มผลประโยชน์ จากการสังเคราะห์ข้ามกรณีศึกษา พบว่า กลุ่มผลประโยชน์ใน กฟผ. แม่เมาะ และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ที่มาบตาพุดนั้นมีอยู่ด้วยกันสี่กลุ่ม ประกอบไปด้วย ตัวองค์กรเอง นักการเมืองระดับชาติ นักการเมืองระดับท้องถิ่น ผู้กว้างขวางในพื้นที่หรือผู้นำชุมชน กลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้จะมองผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองเป็นที่ตั้ง ตามแนวความคิดของ Truman (1971) นักวิชาการชาวอเมริกัน ที่เขียนหนังสือเรื่อง The Government Process: Political Interests and Public Opinion ที่ว่า กลุ่มผลประโยชน์ต้องมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อผลสำเร็จของกลุ่มตนและทำให้การทำงานด้าน CSR ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะผลประโยชน์ของชุมชนที่เดือดร้อนมันเป็นเรื่องที่ไม่ได้อยู่ในความสนใจของกลุ่มเหล่านี้สักเท่าไร อย่างกรณี กฟผ. ที่แม่เมาะนั้น ตั้งแต่แรกเริ่มการก่อสร้างโรงไฟฟ้า รวมไปถึงการขยายพื้นที่เหมืองออกมาเรื่อย ๆ จนส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมนั้นก็ไม่ได้มีการสอบถามความพอใจหรือความเห็นของชาวบ้านมาก่อน ที่ดินก็โดนนายทุนทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นซื้อไปก่อนในราคาถูกเพื่อไปค้ากำไรกับ กฟผ. และผู้นำชุมชนในพื้นที่บางส่วนเช่นกลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีความใกล้ชิดกับโรงไฟฟ้าพวกนี้จะเข้าข้าง กฟผ. เพราะได้ผลประโยชน์จาก กฟผ. เช่น ได้ทำงานในโรงไฟฟ้า ได้รับเหมาในโครงการต่าง ๆ ได้ค้าขายกับพนักงาน กฟผ. ทั้งงบประมาณพัฒนาชุมชนแม่เมาะปีละกว่าสามร้อยล้านบาทก็ตกอยู่ในมือการบริหารของกลุ่มผลประโยชน์ทั้งสิ้น

ในส่วนของบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ก็ไม่ต่างกันนัก นับตั้งแต่เกิดโครงการอิสิเทิร์นซีบอร์ดและนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดขึ้นมา ที่ดินส่วนมากก็จะถูกกว้านซื้อไปอยู่ในมือนักการเมือง กลุ่มทุนต่าง ๆ ที่มีความใกล้ชิดกับรัฐบาลในสมัยนั้น ไม่ก็กลุ่มในตระกูลดังของนักการเมืองระดับชาติในจังหวัดระยองที่รู้ข่าววงในได้ที่มาในราคาถูก ชาวบ้านที่ขายให้ก็มีปัญหาไม่มีที่ทำกินในระยะต่อมา ทั้งการก่อสร้างขยายโรงแยกก๊าซออกมานอกพื้นที่กันชนจนมาติดกับชุมชน และไม่ได้มีการขอความเห็นจากชุมชนทั้งหมด อนุมัติกันโดยกลุ่มตนเอง

9. ความแตกแยกของชุมชน จากการสังเคราะห์ข้ามกรณีศึกษา พบว่าปัญหาที่ทำให้งานด้าน CSR ไม่ประสบผลสำเร็จอีกเรื่อง คือ ความแตกแยกของชุมชนที่ได้รับผลกระทบ มีการดูแลไม่ทั่วถึง ในการปฏิบัติเรียกว่า มีการเลือกปฏิบัติในบางกลุ่มหรือกลุ่มที่เห็นด้วยกับองค์การเท่านั้นที่จะได้รับการดูแลดีในตอนแรกนั้น ชาวบ้านทั้งหมดดูจะมีความสามัคคีกันดี ร่วมมือกันแสดงออกเรียกร้อง ต่อสู้ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น แต่พอเวลาผ่านไปอ่อนล้ากับการต่อสู้ที่ยาวนาน ประกอบกับมีการตกลงพูดคุยให้ผลประโยชน์บางอย่างกับผู้นำชุมชนบางคน การต่อสู้เรียกร้องสำหรับชาวบ้านบางส่วนจึงหายไปกลายมาต่อต้านกันเอง สถาบันไทยพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ (2555) ได้ให้ความหมายนี้เรียกว่า CSR after Process คือ การดำเนินกิจกรรมของหน่วยงาน เพื่อสร้างให้เกิดประโยชน์แก่สังคมในด้านต่าง ๆ โดยกิจกรรมที่ดำเนินการนั้นมักแยกต่างหากจากการดำเนินธุรกิจที่เป็นกระบวนการหลักของกิจการและเกิดขึ้นภายหลัง แต่ CSR after Process นี้ สร้างความแตกแยกให้กับชุมชนได้ ตามเหตุผลที่กล่าวมาแล้ว กฟผ. นั้นจากเริ่มต้นที่มีผลกระทบจากสารพิษที่ปล่อยจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะมาสู่ชุมชนมีชาวบ้านร่วมมือกันต่อสู้อย่างเข้มแข็ง มีการรวมกันฟ้อง กฟผ. ถึง 3 คดีหลัก แต่เมื่อ กฟผ. มีนโยบายเยียวยาให้ชุมชนบางส่วนอพยพไปอยู่ในทำเลที่ดีได้จำนวนที่ดินที่พอใจ ได้เข้าทำงานกับ กฟผ. และได้ตั้งร้านค้าขายให้กับพนักงาน

กฟผ. การต่อสู้ของกลุ่มนี้เสียงดูจะเบาลง รวมทั้งกำหนด ผู้ใหญ่บ้านบางส่วนที่ได้จัดสรรงบประมาณช่วยเหลือจาก กฟผ. อย่างต่อเนื่อง ก็จะนำชาวบ้านไปสนับสนุน กฟผ. ในที่สุด ส่วนของบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) มีวิธีที่นำมาใช้ คือ ดึงศัตรูให้มาเป็นมิตร แยกชาวบ้านที่เคยเรียกร้องต่อสู้ให้กระจายเสียงแตกต่างออกไป การต่อสู้ก็จะเบาบางลง การทำกิจกรรมของ บริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ไม่ว่าจะสร้างโรงงานหรืออะไรก็ตาม มักจะวิ่งเข้าหาผู้นำชุมชนก่อนเสมอ เพื่อว่าจะมีการตกลงผลประโยชน์ให้ อาจจจะรูปแบบของงบประมาณพัฒนา การรับเข้าทำงาน ทั้งงานรับเหมาต่าง ๆ รวมไปถึงการพาไปดูงานทั้งในและต่างประเทศ มีกิจกรรมให้ชุมชนมีส่วนร่วมมาตลอด ทำให้ชาวบ้านภายใต้การนำของผู้นำในส่วนนี้ให้การสนับสนุน บริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ในทุกกิจกรรม แต่ทั้งนี้ เมื่อการต่อต้านน้อยลง ไม่ใช่ว่าปัญหาจะจบสิ้นไป มันเป็นการแก้ไขเฉพาะหน้าเท่านั้นเอง แล้วยังสร้างปัญหาความแตกแยกทิ้งเอาไว้ สุदारัตน์ แผลวมัจฉะ (2553) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่อสังคม กรณีศึกษากลุ่มบริษัท อุเบะ (ประเทศไทย) ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินงาน CSR ในด้านบริบท ได้แก่ นโยบาย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ข้อกำหนดจากภาครัฐผู้นำชุมชน และผู้นำท้องถิ่น และการปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการเมืองท้องถิ่น สภาวะเศรษฐกิจ ทัศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณี และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน นั่นก็หมายความว่า ถ้าชุมชนแตกแยกกันแล้ว ผู้นำชุมชนไปคนละทางกันแล้ว ความสำเร็จของงาน CSR ย่อมจะไม่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายด้านในงานด้าน CSR เทียบเท่ากับนโยบายงานด้านการจัดหาพลังงานหรืองานด้านขายพลังงาน เพราะรายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากทรัพยากรของคนไทยทั่วประเทศ สิทธิพิเศษในด้านต่าง ๆ รวมถึงเงินเดือนค่าตอบแทนของผู้บริหารอยู่ในระดับสูงมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Galbreath (2008) ที่ได้ทำการศึกษาว่า ยุทธศาสตร์ที่ทำให้บริษัทประสบผลสำเร็จได้อย่างมากมายไม่ใช่แค่ผลผลิตที่เพิ่มมากขึ้นเพียงอย่างเดียว แต่ต้องดูแลสังคมและสิ่งแวดล้อมไปด้วย ดังนั้นผู้บริหารจึงควรเอาใจใส่งานด้านนี้ให้จริงจัง อย่าทำแค่ขอให้ผ่าน ๆ ไป หรือแค่การประชาสัมพันธ์เท่านั้น ผู้บริหารต้องเอาใจใส่ในกรณีเกิดความผิดพลาดในเบื้องต้นจากการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยมลพิษทางน้ำ ทางอากาศ ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ต้องแสดงความรับผิดชอบในเวลาอันรวดเร็วและห้ามบิดเบือน ปิดความรับผิดชอบเป็นอันขาด เพราะมันแสดงถึงภาวะผู้นำธุรกิจพลังงานขนาดใหญ่ สอดรับกับงานวิจัยของ Yam (2007) ที่ว่าผู้บริหารสามารถกำหนดนโยบายความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยมีข้อเสนอแนะที่ดี เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ผู้บริหารที่มีความจริงจังเอาใจใส่ในการดำเนินงานของตนเองในทุกกระบวนการผลิตไม่ให้เกิดผลกระทบต่อภายนอก จึงถือว่างาน CSR ประสบผลสำเร็จนโยบายด้านงบประมาณที่จัดสรรลงไปทำงาน CSR ในพื้นที่ทั้ง กฟผ. และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ต้องหาข้อมูลให้ชัดเจนว่า ผู้ได้รับผลกระทบมีจำนวนเท่าไร กระทบด้านใดบ้าง เช่น ที่อยู่อาศัย เจ็บป่วยในชั้นไหนค่าใช้จ่ายเท่าไร และจัดสรรให้เหมาะสมการสำรวจนั้นไม่ควรให้หน่วยงานในพื้นที่สำรวจในฝ่ายเดียว เพราะอาจจะมีความขัดแย้งกันในคนบางกลุ่มที่นั่น ควรจะมีหน่วยงานจากส่วนกลางที่ลงพื้นที่ไปสำรวจโดยไม่ต้องบอกกล่าวให้หน่วยงานในพื้นที่ทราบ จะได้ข้อมูลที่ตรงที่สุดมากกว่า ทั้งนี้ ก็ต้องมาจากผู้บริหารระดับสูงต้องเลือก

ใช้สามัญสำนึกที่เรียกว่า ทำในสิ่งที่ถูกต้องในงาน CSR (Lee, 2007, p. 219) ส่วนการจัดสรรงบประมาณในรูปของงบประมาณพัฒนารอบพื้นที่ดำเนินการควรให้มีตัวแทนของผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างแท้จริงเข้าไปนั่งเป็นกรรมการด้วย และควรนำประเด็นของปัญหาที่ชาวบ้านยังมีอยู่ ไม่ว่าจะ พื้นที่ทำกินหลังจากการอพยพ ปัญหาการเจ็บป่วย ปัญหาหนี้สินต่าง ๆ เหล่านี้ มาวิเคราะห์เพื่อจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมด้วย คุณธรรมจริยธรรมและจิตสำนึกในงาน CSR นี้ หน่วยงานต้องมีความสำนึกให้มาก ส่วนนโยบายที่กำหนดมาจากคณะกรรมการผู้บริหารในระดับสูงมาโดยตลอดนั้น เป็นปัญหาและอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ทำให้งานด้าน CSR ไม่ประสบผลสำเร็จ และชุมชนยังไม่มี ความพึงพอใจในนโยบายจริงอยู่แม้ว่านโยบายที่มาจากข้างบน ลงสู่ข้างล่างจะนิยมใช้กันมานานเพราะมีความสะดวก รวดเร็วในการตัดสินใจให้ผู้ปฏิบัตินำไปปฏิบัติ แต่มันก็มีข้อที่ไม่ดีอยู่มาก เช่น นโยบายหรือแผนงานไม่ได้รับฟังความคิดเห็นหลากหลาย โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับปัญหาผลกระทบ รวมถึงผู้ปฏิบัติเองก็ตามที่อยากจะมีส่วนออกความคิดเห็นเพราะเป็นผู้ลงไปสัมผัสในปัญหาโดยตรง การมีส่วนร่วมทั้งในแนวราบและแนวตั้ง จึงมีความสำคัญพอ ๆ กัน (Huntington & Nelson, 1975) ดังนั้น นโยบายหรือแผนงานที่ตีมันครอบครอบคลุมทั้งหมดให้แผนงานที่วางไว้เข้าเป้าหมาย และประสบความสำเร็จในที่สุด ทั้ง กฟผ. และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ต้องไม่ลืมว่า ตนเองได้สร้างผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง น่าจะมีนโยบายที่ยืดหยุ่นเหมาะสมตามสถานการณ์ ตามโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ตามปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไป และนโยบายนี้ต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง งาน CSR จะสำเร็จก็ต่อเมื่อนำนโยบายไปปฏิบัติได้เกิดผล (Williams, 1971, p. 144) จึงควรพิจารณาปรับแนวกำหนดนโยบายให้กว้างครอบคลุมมากขึ้นจากหลาย ๆ ความคิดเห็น ในส่วนของนโยบายด้านปฏิบัติตามกฎหมาย กฟผ. และบริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ทั้งผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติทุกคนที่ยืนยันมาโดยตลอดว่า มีความเคร่งครัดในข้อกำหนดทุกฉบับ ไม่ว่าจะ เป็น พระราชบัญญัติ

ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ไม่ว่าจะเป็นหลักการ การกำกับดูแลกิจการที่ดี หลักธรรมาภิบาล ISO 26000 หรืออะไรก็ตาม แต่ทั้ง 2 หน่วยงาน คือ ต้นเหตุแห่งการก่อกมลพิษ ตามคำพิพากษาคดีโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปางของศาลปกครองสูงสุดกรณีละเมิดจากการปล่อยมลพิษจาก ฝุ่นละอองและก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ คดีหมายเลขดำที่ อ. 1110-1128/2552 หมายเลขแดงที่ อ. 730-748/2557 และคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดี คำร้องที่ 586/2552 หลักการธรรมาภิบาล ควรนำมาใช้ให้เคร่งครัด เช่น ความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ทั้งจากภายใน และบุคคลภายนอก เพื่อให้แน่ใจว่าทุกโครงการไม่กระทำผิดกฎหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยกำกับ อีกชั้นหนึ่ง เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2552) ที่ได้ทำการวิจัยบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ถึงปัญหาความสำเร็จของงาน CSR พบว่า การมองถึงการ ลดต้นทุนในการผลิตทำให้เกิดความละเลยในการป้องกันซึ่งบางครั้งต้องใช้งบ เป็นจำนวนมาก จึงทำให้เกิดการหลีกเลี่ยงข้อกฎหมายไปบ้าง และนโยบายที่ เปลี่ยนอยู่เสมอไม่ว่าจากระดับรัฐบาล ระดับหน่วยงานก็ตามควรมีการกำหนด นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมนี้ให้เป็นกฎตายตัวของหน่วยงานที่ต้องมีหลักในการ ปฏิบัติ นโยบายที่ไม่ต่อเนื่องจะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติท้อแท้ เบื่อหน่ายไปด้วย เพราะการทำ CSR ได้ประโยชน์เป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ (สถาบันไทยพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2555, หน้า 57) ควรจะยึดหลักเอาชุมชนและสิ่งแวดล้อมเป็นที่ตั้งของนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ประเด็นที่ยังมีข้อบกพร่องที่สามารถปรับปรุงให้การดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมสมบูรณ์และสร้างความพึงพอใจให้กับชุมชนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีเห็นว่า ต้องเริ่มจากอำนาจรัฐหรือ ผู้ที่มีอำนาจกำกับดูแลหน่วยงาน ต้องสั่งการลงไปตามนโยบายที่กำหนดมาและติดตามผลการปฏิบัติให้ชัดเจน เพราะที่ผ่านมา พบว่า ที่ทำงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมนั้นก็เพื่อลดหย่อนภาษีไม่ได้ปฏิบัติจริงจัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thornton (2008) ที่ทำการสำรวจ 34 ประเทศ ในเรื่องการดำเนินการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม พบว่า ประเทศไทยมีปริมาณถึงร้อยละ 94 ของหน่วยงานธุรกิจที่ทำ CSR เพื่อหวังลดหย่อนภาษีมมากกว่าปฏิบัติจริงจัง เพิ่มการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานให้ผู้มีส่วนร่วมในทุกกลุ่มอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ชุมชนในท้องถิ่น (Cohen & Uphoff, 1977, pp. 7-26) จะทำให้การดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ผลมากขึ้น รวมไปถึงต้องดำเนินธุรกิจตามหลักธรรมาภิบาล ไม่มีการทุจริตตรวจสอบได้ในทุกลำดับขั้นมีการแสดงออกที่จะรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในทันที ที่เกิดข้อผิดพลาดหรือผลกระทบจากการดำเนินงานเกิดขึ้น ต้องให้ความเคารพต่อสิทธิของความเป็นมนุษย์ ปฏิบัติต่อแรงงานตามหลักสากลด้วยความยุติธรรม แรงงาน และปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรมตามบรรทัดฐานที่เป็นสากล มุ่งมั่นที่จะดำเนินการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน และลดปริมาณการปล่อยมลพิษต่าง ๆ แยกขยะมีพิษ และของเสียอันตราย ก่อนปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก เผ่าระวัง ควบคุม รวมถึงบำบัดคุณภาพน้ำทิ้ง และระบบสุขาภิบาลก่อนที่จะมีการปล่อยออกสู่ภายนอก เผ่าระวัง ควบคุม และบำบัดการปล่อยของเสีย และผลิตผลจากการเผาไหม้ในกระบวนการผลิต และกระบวนการดำเนินการต่าง ๆ ก่อนปล่อยออกสู่ภายนอก รวมถึงมุ่งมั่นที่จะลดก๊าซเรือนกระจกผ่านกลไกต่าง ๆ ทั้งหมดนี้จะสำเร็จได้ในภาคปฏิบัติ ต้องอาศัยการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง (Sharfman et al., 2000, p. 144)

และความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติทุกคนในหน่วยงาน สิ่งที่ควรปฏิบัติประการสุดท้ายที่ผู้วิจัยเสนอแนะ คือ การจัดการกับกลุ่มผลประโยชน์ จากงานเขียนของ Almond and Powell (1966) ที่เขียนหนังสือเรื่อง Comparative Politics: A Developmental Approach ที่ได้แบ่งกลุ่มผลประโยชน์ออกเป็นสี่กลุ่ม เช่น กลุ่มธุรกิจ ข้าราชการ กลุ่มจัดตั้ง เช่น สหภาพแรงงาน กลุ่มไม่มีการจัดตั้ง เช่น เครือญาติ กลุ่มไร้บรรทัดฐานที่จะรวมตัวเมื่อเกิดเหตุการณ์ จะเห็นว่า ที่เหมาะสมและมาตาพุดมีครบทุกกลุ่มที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ถ้าจะให้ปัญหานี้ดีขึ้น ผู้ที่เป็นเจ้าภาพหลักต้องเริ่มที่รัฐบาลก่อน ในฐานะเป็นกลุ่มผลประโยชน์อันดับแรกต้องแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ ให้ประโยชน์กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน ต้องมีความเป็นกลางและเป็นธรรมเวลามีโครงการอะไรก็ตาม ต้องมีการประมูล หรือการกระจายข่าว โดยความโปร่งใส เพื่อให้สิทธิกับทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำงาน ถ้ามีคุณสมบัติครบถ้วน และทั้ง กฟผ. และ บริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ที่นับว่ามีส่วนได้ส่วนเสียมากที่สุดในเรื่องนี้ก็ต้องเป็นเจ้าภาพร่วมด้วยเช่นกันในการแก้ไขปัญหา เพราะหน่วยงานทั้งสองรับทราบสภาพปัญหานี้ดีที่ต้องปรับก่อนเลย คือ ตนเองที่ถือว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มักจะสวนทางกับความรับผิดชอบต่อผลกระทบเสมอมา ต้องปรับเปลี่ยนนโยบายและการปฏิบัติ ด้านนี้ให้เข้มข้น ติดตามผลให้ได้ผลตามเป้าหมาย ต้องคอยตรวจสอบผู้รับงานประมูลที่เกี่ยวกับหน่วยงานในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ไม่ให้ผูกขาดอยู่ในมือคนกลุ่มใด กลุ่มหนึ่ง กระจายความช่วยเหลือให้ชาวบ้านโดยทั่วถึง อย่าให้เหมือนกับที่เป็นมา ที่ไปพึ่งผู้นำแค่บางกลุ่มที่มีความใกล้ชิดกับหน่วยงานเท่านั้น ต้องมาจากการปฏิบัติของทุกฝ่าย จึงจะเกิดการพัฒนา

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้มีข้อค้นพบมาจาก 3 ส่วนด้วยกัน คือ ผู้บริหารระดับกำหนดนโยบาย ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และผู้ได้รับผลกระทบเท่านั้น
 2. ควรศึกษาเพิ่มเติมจากกลุ่มสังคมทั่วไปอื่น ๆ ด้วยเพื่อมีข้อค้นพบให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
 3. ควรศึกษาเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในด้านพลังงานหรือเปรียบเทียบกับหน่วยงานข้ามชาติ เพื่อจะดูว่า มีการดำเนินงานที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร จะได้นำข้อดีมาปรับใช้
 4. ควรใช้การวิจัยแบบเชิงปริมาณเข้ามาผสมเพื่อที่จะได้ทราบความคิดเห็นของสังคมในวงกว้าง ทำให้เกิดข้อค้นพบที่แม่นยำมากยิ่งขึ้น
 5. ควรจะศึกษาในเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง เช่น การชี้วัดความสำเร็จของโครงการ ความโปร่งใสของการดำเนินงาน การมีจิตสาธารณะ เป็นต้น
 6. ควรศึกษาเน้นติดตามผลของการดำเนินงานในโครงการนั้น ๆ ว่ามีความสำเร็จหรือล้มเหลวหรือไม่
 7. ควรศึกษาเปรียบเทียบกับธุรกิจเพื่อสังคม (Social enterprise) เพื่อที่จะได้นำข้อดีมาผสมกับงาน CSR ให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น
-

รายการอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2552). *เปิดตัวหลักสูตรใหม่ “ผู้ประกอบการเพื่อสังคม”*. วันที่ค้นข้อมูล 22 สิงหาคม 2557, เข้าถึงได้จาก <http://www.kriengsak.com/index.php?components>
- ฉัญฉณสรณ์บุญญา พานิชภัค. (2549). *วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเชิงธุรกิจกับความรับผิดชอบต่อสังคม*. คุษภูมินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาสหวิทยาการ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศาลปกครองระยอง. (2552). *มลพิษ/ คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร*. กรุงเทพฯ: ศาลปกครองระยอง.
- สถาบันไทยพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. (2555). *ซีเอสอาร์กับข้อตกลงโลก 10 ประการ*. วันที่ค้นข้อมูล 18 กันยายน 2556, เข้าถึงได้จาก <http://thaicsr.blogspot.com/2006/05/10.html>
- สมพร แสงชัย. (2550). *สิ่งแวดล้อม: อุดมการณ์และการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุดารัตน์ แผลวมัจฉะ. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่อสังคม กรณีศึกษากลุ่มบริษัทอุเบะ (ประเทศไทย)*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Almond, G. & Powell, B., Jr. (1966). *Comparative politics: A developmental approach*. Boston: Little, Brown.

- Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1977). *Rural development participation: Concepts and measures for project design, implementation and evaluation*. Paper presented at the Rural Development Committee Center for International Studies Cornell University.
- Cooper, D. E. (1992). The idea of environment. In D. E. Cooper & J. A. Palmer (Eds.), *The environment in question* (pp. 165-180). New York: Routledge.
- Davis, K. (1975). Five propositions for social responsibility. *Business Horizons*, 18(3), 19-24.
- Galbreath, J. (2008). *Building corporation social responsibility into strategy*. Unpublished master's thesis, Curtin University of Technology, Perth, Australia.
- Huntington, S. & Nelson, S. (1975). *No easy choice: Political participation in developing countries*. New York: Harvard University Press.
- Lawrence, A. T. & Weber, J. (2008). *Business and society stakeholders, ethics public policy*. New York: McGraw-Hill.
- Lee, K. (2007). Corporate social responsiveness in the Korean electronics industry. *Corporate Social Responsibility & Environmental Management*, 14(4), 219-230.
- Sharfman, M. P., Pinkston, T. S. & Sigerstad, T. D. (2000). The effects of managerial values on social issues evaluation: An empirical examination. *Business and Society*, 39(2), 144-182.

- Thornton G. (2008). *Corporate social responsibility: A necessity not a choice, international business report 2008*. Retrieved August 30, 2008, from <http://www.grantthornton.com/staticfiles/GTCom/files/services/International>
- Truman, D. (1971). *The government process: Political interests and public opinion* (2nd ed.). New York: Knopf.
- Williams, W. (1971). *Social policy research and analysis: The experience in the federal social agencies*. New York: American Elsevier.
- Yam, L. H. (2007). *Perception of senior managers on corporate social responsibility in the petrochemical industry in Malaysia*. Unpublished doctoral dissertation, University of South Australia, Australia.
-